

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cæremoniale FF. Minorum Strictioris Observantiæ Almæ
Provinciæ Saxoniz S. Crucis**

Sächsische Franziskanerprovinz vom Heiligen Kreuz

Nevhsii, 1706

VD18 10502327

Pars III. De Rubricis Propriis Missalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71672)

CÆREMONIALIS
Fratrum Minorum strictioris

Observantiæ Provinciæ Saxoniae
sanctæ Crucis,

PARS III.

DE RUBRICIS PROPRIIS
MISSALIS.

TITULUS I.

De Natali Domini.

Sacerdos quoniam in die Natalis Domini celebrat tres Missas, in prima & secunda Missa non sumat purificationem, sed in tertia Missa tantum, & in prima & 2da Missa abluat digitos in aliquo vase mundo. Ita Rubrica post Missam Vigilæ Nativitatis; in prima igitur & 2da Missa hausto diligentius sanguine de calice, pro ablutione digitorum non infunditur vinum in calicem Missæ, ne vinum ablutionis sit deinde materia consecrationis ut inquit GAVANTUS, & hoc notent Ministri, quandoque enim contingit, quod Sacerdos calicem porrigat pro ablutione eamque inconsideratè sumat. sed abluat digitos in aliquo vase mundo, calicem autem relinquat super corporale, & caveat, ne purifica-

rificatorio extergat, nec purificatorium imponat calici, sed patena, palla & velo coopertum, Subdiaconus deferat ad credentiam, vel relinquatur cum corporali extenso super altare prope tabellam secretarum, ne impediatur incensationem altaris faciendam in Laudibus, ibidemque decenter servatur usque ad 2dam & 3tiam Missam; purificatorium quoque relinquatur prope corporale.

2. Idem observetur in Missis privatis, & Sacerdos post Imam & 2dam Missam junctis manibus, calice relicto in altari revertatur ad Sacristiam. Advertat quoque Sacerdos, ne ad Offertorium infusus vinum calicem purificatorio extergat: Preces tamen quæ in purificatione calicis & digitorum ablutione dici solent, non omittuntur.

TITULUS II.

De Feria 4ta Cinerum.

Sacerdos indutus Pluviali violaceo vel sine Casula cum Ministris similiter, si est sine Dalmaticis si Sacerdos sit sine Pluviali, alioquin violaceis indutus procedit more consueto: Versicularii postquam ad altare pervenerint, mox sua candelabra super credentiam deponunt, ad benedicendum cineres, Diacono & Subdiacono, aliisque Ministris hinc inde lateraliter assistentibus.

Et primo à choro cantatur Antiphona EXAUDI NOS DOMINE, &c. quam Celebrans stans in cornu Epistolæ inter Diaconum & Subdiaconum submissâ voce legit, qua finita eodem modo stans, & non vertens se ad populum dicit DOMINUS VOBISCUM, &c. interim Thuriferarius tempestivè parat thuribulum & vas aquæ benedictæ, finita benedictione, Sacerdos retrahit se ad medium altaris, ibique facie versus populum medius inter Diaconum & Subdiaconum stabit: & dignior Sacerdos ex Clero accedens ad altare ascendens usque ad suppedaneum, imponit cinerem Celebranti non genuflexo sed ut prius stanti, & parum inclinanti. Cineres imponit in formam crucis, & dicit MEMENTO HOMO QUA pulvis

PULVIS Es, &c. *Si vero non adsit alius Sacerdos, ipsemet Celebrans genibus flexis coram altari sibi ipsi cineres imponit in capite nihil dicens.*

Celebrans acceptis per digniorem cineribus, mox ipse Diacono à dextris ejus vas cinerum tenente, eidem digniori, ad unum gradum retrogresso & in suppedaneo flectenti cineres imponit. *Deinde Ministris paratis genibus flexis coram altari dicens, &c.* Diaconus accepturus cineres vas tradit Ceroferario sibi proximiori, illudque acceptis cineribus mox recipit.

Postea veniunt alij, primo Clerus per ordinem deinde populus & genibus flexis ante altare & capite parum inclinato, singulatim recipiunt cineres. Celebrans tamen non debet omnibus de populo ante summum altare cineres distribuere, sed alius Sacerdos extra chorum sæcularibus distribuat. *Completa cinerum impositione Sacerdos, in cornu Epistolæ digitos abluat, deinde dicit DOMINUS VOBISCUM, &c.* postea vadit ad Sacristiam assumpturus casulam, Ministri verò dalmaticas deponunt & serviunt ut in diebus jejuniorum: vide dicta Part. 1. Tit. 19. n. 7.

In Missa canitur TRACTUS & ad integrum versum ADJUVA NOS, genuflectitur. Part. 1. Tit. 17. n. 1. & 3.

TITULUS III.

De Dominica Passionis et Palmarum.

I*N Dominica que de Passione dicitur cooperiantur inquit Cærem. Episc. lib. 2. cap. 20. antequam Officium inchoetur hoc est ante Vesperas in Sabbato, omnes cruces & imagines Salvatoris per Ecclesiam. Et super altare nulla ponantur imagines Sanctorum. Feria autem sexta in Parasceve, postquam crux adoranda detecta fuit, etiam omnes aliæ detegi debent.*

A Dominica Passionis inclusivè usque ad Sabbatum sanctum exclusivè non dicitur Psalmus JUDICA neque GLORIA PATRI ad LAVABO vel INTROITUM. *Nisi in Missa de festo si occurrerit excipe quoque Missas votivas juxta Rubricas Part. 2. Tit. 3. n. 6.*

Post

Post hæc benedicuntur rami : Sacerdos stans in eodem cornu Epistolæ dicit, manibus junctis, ut omnes orationes extra Missam dicuntur in tono orationis ferialis DOMINUS VOBISCUM, &c. sicut & sequentem ibidem Præfationem dicit junctis manibus, assistentibus hinc inde Ministris, non post Celebrantem ut ad alias Præfationes : neque ad SANCTUS se inclinant. Neque in orationibus aliquid addendum vel mutandum, licet benedicantur rami, non Palmæ nec Olivarum rami, quia rami aliarum arborum succedunt palmarum loco, & à populo eo die vocantur Palmæ.

Circa finem quintæ orationis Acolythus accipit vas aquæ benedictæ & Thuribulum & accedit ad Celebrantem prope Diaconum. *Hic Celebrans ponit incensum in thuribulum* more solito & cum consueta benedictione, *deinde ter aspergit* accepto aspersorio de manu Diaconi cum solitis osculis & reverentiis : aspergit autem ter id est in medio, à dextris ramorum & à sinistris eorum : quæ omnia in aliis benedictionibus cum proportione servanda sunt.

Completa benedictione dignior ex Clero accedit ad altare ascendens ad 2dum altaris gradum, quod etiam fit in distributione candelarum, et si in cinerum impositione aliud dictum sit, ob manifestam disparitatem, quia eos capiti Sacerdotis stantis imponit, quod quandoque decenter non posset fieri si in 2do gradu maneret, & *dat ramum benedictum Celebranti* stanti in medio altaris facie versus populum, Diaconus stat à sinistris Celebrantis, & Subdiaconus à sinistris Diaconi facie item versa ad populum. *Qui non genuflectit nec osculatur manum dantis*, cum osculo tamen rami ab utroque facto. Dignior qui dat ramum Celebranti, idem est de cineribus & candelis : stat in suo habitu sine stola.

Postea Celebrans ut supra stans, *distribuit ramos*, quos Diaconus à sinistris ejus, ramos tantum osculando eidem ministrat, deposito interim suo ramo super altare : Subdiaconus & Acolythus ministrabunt Diacono sine osculis & inclinationibus, quæ hic nimium multiplicarentur. *Primum digniori à quo ipse accepit. Deinde Diacono, &c. omnibus genuflectentibus & ramum ac manum Celebrantis osculantibus exceptis Prælati si adsint.* Sub quibus Guardianos quoque intellige, qui nec genuflectunt.

flectunt, nec manum osculantur, sed solum ramum : flectunt autem alii unico genu in superiori altaris gradu. Si populus est mult^o, poterit alius Sacerdos ramos distribuere : *Postea fit processio* : Videatur Cantorale Coloniense.

Deinde celebratur Missa & rami tenentur in manibus dum cantatur Passio & Evangelium tantum : Celebrans dum legit Passionem in cornu Epistolæ, teneat palmam in manu sinistra, jungendo tamen dextram sinistra quia junctis manibus Passio & Evangelium legi debet, idem & Ministri faciant.

Passio Domini in pulpito cantanda est, quod illa cantata statim iterum amovetur : *non deferuntur luminaria nec incensum*, Acolythus tamen circa finem Passionis adfert thuribulum pro Evangelio mox cantando.

Dum in Passione cantatur EMISIT SPIRITUM vel EXPIRAVIT : universi genuflectunt utroque genu, Celebrans versus altare in loco quo legit Passionem, Diaconus solus versus librum per spatium unius PATER NOSTER.

In fine Passionis Celebrans retrahit se ad medium altaris & Diacono ministrante naviculam imponit incensum, more solito, legit genuflexus MUNDA COR MEUM, &c. ut in Rubrica : & in fine Respondetur LAUS TIBI CHRISTE. *Qua omnia in alijs Passionibus servantur præterquam feria sexta in Parasceve. Quod præterquam, aliud non excludit, quam quod feria sexta expressum est. Non petitur benedictio, nec deferuntur luminaria, neque incensum, & Celebrans in fine non osculatur librum.* De cætero observanda ea, quæ Dominica Palmarum.

TITULUS IV.

De Feria 5ta in Cœna Domini.

Hodie Sacerdos consecrat duas hostias, quarum unam sumit, alteram reservat pro die sequenti in quo non conficitur Sacramentum, hostia illa magna

magna reservanda, sub Offertorio cum alia super patenam posita offertur, deinde ponitur à sinistra Celebrantis.

Ante ablutionem digitorum ponit hostiam reservatam in alio calice : quem Subdiaconus pulcherrimo velo ornatum, cum palla & patena sine purificatorio, tempestivè de credentia acceptum, & ad altare delatum Diacono tradit, qui calicem receptum mox discooperit, & tenet super corporale ante Celebrantem apertum. Qui genu flectit, & surgens hostiam reservatam manu dextra acceptam reverenter ponit in calice. Imposito Sacramento Celebrans iterum genuflectit : & Diaconus calicem palla prius, tum patena inversa, deinde velo cooperit, & postea illum propius versus crucem in medio altaris collocat, ut pixis pro faciendâ Communione accepta commodè ante illum in medio possit collocari : Diaconus postquam præparatus calix, vadit ad cornu Evangelii, & fit Communio modo quo suo loco dictum est.

Sacerdos autem genuflectit quancumque accedit, vel recedit à medio altaris vel transit ante Sacramentum in calice reservatum, hæc Rubrica non hodie solum, sed quotiescunque celebratur in altari, in quo Sacramentum, sive in Remonstrantia, sive in Ciborio patenter expositum, observanda est.

Et cum dicere debet DOMINUS VOBISCUM, non vertit se ad populum in medio altaris, ne tergavertat Sacramentum, sed à latere Evangelii, adeoque antequam dicit Dominus vobiscum, genuflectit, quia recedit à medio, & iterum postmodum flectit, quia accedit : & in fine ibidem id est à latere Evangelii dat benedictionem, & non perficit circulum neque redeundo iterum ad medium altaris, sed statim se iterum convertendo ad idem latus Evangelii ; & legitur Evangelium S. Joannis in cujus initio Sacerdos non signat altare : quod etiam in Missa coram Venerabili observandum est, ob identitatem rationis quam dat GAVANTUS, in altari non fit signum, quia ibi immediatè adest auctor benedictionum, sed se ipsum tantum. Si legat ex tabella, vel exposito Venerabili esset aliud Evangelium quam S. Joannis, tum tabellam vel librum signat : ad ET VERBUM CARO FACTUM EST : sicuti Evangelium hoc versus cornu Evangelii legit, sic & versus idem cornu flectit ut habetur Part.

2. Tit. 12. n. 1. in fine, nulla enim hic fit exceptio.

Hodie paratur locus aptus in aliqua Capella Ecclesia vel altari, & decenter quo ad fieri potest ornatur cum velis & luminibus ubi calix cum hostia ut supra reservata reponatur. Adhibebunt igitur Sacristæ omnem diligentiam, ut locum illum pulcherrimè ornent, non sunt tamen adhibenda vela aut alia ornamenta nigri coloris.

Finita autem Missa accenduntur intorticia & fit processio, quæ hodie non fit extra Ecclesiam ex Decreto S. rit. Congreg. more solito Acolythis nempe cum candelabris & cereis accensis comitantibus, alio tamen Subdiacono parato, cum dalmatica alba sine manipulo crucem velatam velo albo ferente.

Celebrans finito ultimo Evangelio, se retrahit ad medium & facta genuflexione, descendit per gradus laterales ad cornu Epistolæ, ubi induitur pluviæ alba deposito manipulo, quem etiam Ministri deponunt. Sic indutus, medius inter Ministros sacros accedit ad infimum gradum altaris per planum Presbyterii, factaque genuflexione surgit, & stans ante altare imponit incensum in duobus thuribus, Acolythis illa ut alias exhibentibus absque benedictione neq; Diaconus ministrans cohlear vel thuribulum coram Venerabili osculatur Celebrantis manum: juxta Caremon. Episcop.

Deinde ascendit usque ad secundum altaris gradum & in suppedaneo in medio genuflexus, accepto tunc & non ante, thuribulo, incensatè ter Sacramentum facta ante & post humerorum inclinatione.

Post incensationem Subdiaconus velum oblongum sibi ab Acolythis porrectum, imponit super humeros Celebrantis adhuc genuflexi. Interim Diaconus surgit, & absque nova genuflexione accipit calicem cum Sacramento, eumque tradit Celebranti, qui accepto velo oblongo surgit & stans in suppedaneo altaris calicem accipit de manu Diaconi stantis: & quamvis infra dicatur Diaconus genuflexus à Sacerdote stante accipit calicem id tamen ad Sacerdotem, ob majorem illius dignitatem extendi non debet, & indubie Rubrica expressisset: multominus ad omnem Sacramenti expositionem ob multas incongruentias extendendum est.

Accepto

accepto calice & cooperto extremitatibus veli, quo ejus humeri teguntur. Celebrans ambabus manibus, sinistra nodum & dextrâ calici superposita, cum ante se elevatum tenens, ad populum se convertit, & tunc & non prius Cantores genuflexi, sicut & omnes alii, in plano genuflectunt, intonant Hymnum PANGUE LINGUA GLORIOSI, &c. absoluto 2do versu omnes surgunt, ac bini & bini, tenentes candelas ardentes in manibus; ij qui sunt à parte sinistra in manu sinistra, alij in manu dextra, processionaliter procedunt ad locum paratum, Celebrans cum calice non dat benedictionem, neque dum ab altari recedit, nec postmodum in loco parato. *Duobus Acolythis Sacramentum alternatim, thuribula modestè movendo continuo incensantibus.*

Cum autem ventum fuerit ad locum paratum: non iterum Celebrans se vertit ad populum, sed mox Diaconus genuflexus à Sacerdote stante accipit calicem cum Sacramento & ponit illum primo super altare. Sacerdos manet stans, mox enim ut calix super altare positus Diaconus genuflectit, descendit & rursus imponi curat incensum à Celebrante stante, absque benedictione, & à Sacerdote genuflexo incensatur. Deinde Diaconus, reponit in capsula. Si Hymnus necdum finitus omnes manent genuflexi usque ad finem illius, deinde surgunt, ad chorum recta via & sine cantu procedentes ordine quo venerant. Candelæ Fratrum extinguuntur, & à Sacrista vel alio ad hoc deputato recipiuntur.

Postea in choro dicuntur Vesperæ sine cantu, & Sacerdos cum Ministris denudet altaria, ad quod peragendum procedunt Celebrans & Diaconus alba, & violacea stola sine manipulis, Subdiaconus verò sola alba induti, Thuriferario sine thuribulo, & Ceroferariis sine candelabris præcedentibus, ita tamen, ut Celebrans sit in medio, Diaconi à dextris, & Subdiaconi à sinistris. In hac denudatione crux velata, & candelabra in altari relinquuntur.

Hora competenti facto signo cum tabula lignea, prius tamen à Versiculariis lavantur pedes communitatis; conveniunt ad chorum omnes, qui non sunt legitimè impediti ad faciendum mandatum. Et à Fratribus Laicis tempestivè præparetur aqua cum herbis odoriferis, pelves cum mappis pro extergendis & lavandis pedibus, accendantur candelæ in

altari, & pōnatur in eo Missale. In credentia verò liber Evangeliorum, linteum quo præcingi debet Sacerdos ad extergendum pedes: pelvicula cum vase aquæ & manutergio pro ablutione manuum Sacerdotis post absolutam pedum lotionem. Et quoniam credentia est ad latus Epistolæ, lotio pedum convenientius fit ad latus Evangelii, ubi sedes vel scamnum tapete teetum pro lavandis Fratribus, & tres cussini, super quos Sacerdos & Ministri flectere possint, ponantur.

Omnibus præparatis, *Prælatus seu Superior super amictu & alba induitur stola & pluviati violaceo*, sed absque manipulo, Diaconus & Subdiaconus paramentis albis induuntur & cum manipulis ut in Missa. Deinde præcedente Acolyto cum thuribulo, Ceroferariis cum candelabris accensis, Prælatus medius inter Diaconum & Subdiaconum procedit ad altare.

Ubi facta cruci inclinatione Celebrans ascendit ad alare: *imponit incensum in thuribulo, &c.* Et Diaconus cantat Evangelium, cum omnibus cæremoniis in Missa solemni consuetis.

Celebrans postquam incensatus est à Diacono, exiit pluviati stans in medio altaris, super quo deponuntur Paramenta, post lotionem denuo reassumenda & post modum *per Diaconum & Subdiaconum*, postquam & illi suas dalmaticas cum manipulis deposuerunt, *præcingitur linteo* adhuc stans superius in loco suo. *& sic præcinctus, assistentibus sibi iisdem Diacono & Subdiacono accedit ad lotionem pedum* in cornu Evangelii *per ordinem dispositis ijs, qui lavandi sunt* incipiendo videlicet à digniorib⁹. Versiculariis & aliis, si necessariū, *pelvim & aquā ministrantib⁹*, Subdiacono singulorū pedem dextrum tenente paululum elevatum, genuflectens super cussino singulis illorum pedem dextrum, lavat, extergit & osculatur, Diacono à dextris flectente, & : præbente linteum ad abstergendum Ministrorum pedes non lavantur, sed ij Sacerdoti inserviunt.

Post lotionem Superior vel qui alijs abluit pedes deposito prius linteo, quo erat præcinctus *lavat manus* ibi ubi pedes abluit, Ceroferario primo ampullam cum aqua ministrante; *& abstergit alio linteo* per alterum Ceroferarium reverenter exhibito. Deinde rediens ad medium altaris, *accipit pluviati* ab Acolyto, uti & Diaconus & Subdiaconus mani-

manipulos & dalmaticas; deinde se retrahens ad cornu Epistolæ, stans inter Diaconum & Subdiaconum dicit PATER NOSTER, &c. & omnibus finitis redeunt ad Sacrificiam ordine & modo quo venerunt.

TITULUS V.

De Feria sexta in Parasceve.

Finita Nona, Sacerdos & Ministri induti paramentis nigri coloris præcedentibus Acolythis sine luminaribus & incenso procedunt ad altare. Quod erit nudum, cum sex candelabris & candelis extinctis, & cruce velata velo nigro, faciliter amovibili, erit enim eadem quæ postmodum adoranda exponitur, juxta Rubricam sequentem, accipit à Diacono crucem jam in altari præparatam. Credentia simplex erit, cooperta linteo in superiori tantum parte, cum solis ad Officium necessariis, bursa nimirum cum corporali, purificatorio, ampullis vini & aquæ, Missalibus duobus, mappa longa pro altari, velo albo longo pro humeris Sacerdotis ad Venerabile reportandum, & candelabris Acolythorum cum candelis extinctis.

Sacerdos & Ministri cum ad altare pervenerint, ante illud prostrati, aliquam diu orant, positis sub eorum capitibus cussinibus simplicibus non tamen iis qui sunt ad usum Missalis in altari, & gradibus altaris panno nigro instratis: eodem tempore quo Celebrans se prosternit, omnes in choro genuflectunt, interim duo Acolythi unam tobaleam extendunt super altare. tertius, cussinum & Missale unum de credentia sumptum apertum super illud ponit, & cum Sacerdos cum Ministris facta oratione surgit, & ascendit ad altare, etiam omnes de choro surgunt.

Deinde Lector accedit ad legendum prophetiam tono lectionis, & in fine non osculatur manum Celebrantis, neque ab illo accipit benedictionem. Finito Tractu dicitur Passio super nudum pulpitem, quam Celebrans submissa voce legit in cornu Epistolæ: omnia fiunt ut Dominica Palmarum dictum est, præterquam quod Rubrica in fine hodiernæ

Passionis excipit, quam vide & quamvis ad postremam partem, quæ vicem Evangelii tenet, Sacerdos hodie non incensetur, nec librum osculetur; tamen se vertit ad Diaconum partem illam cantantem; Deinde Sacerdos stans in cornu Epistola incipit absolutè junctis manibus: ut sequitur & in Rubrica clarissimè est expressum. Circa finem orationum ut erque Ceroferarius extendit tapetem ante gradus altaris ad cornu Evangelii in plano Capellæ, super tapetem ponunt pulvinum, cui pulvino imponunt velum sericum, longum & album, super quod crux adoranda reclinari debet.

Completis orationibus Sacerdos & Ministri, casulam, dalmaticas & manipulos, adjuvantibus aliis, deponunt & super altare collocant; Sacerdos & Subdiaconus accedunt ad cornu Epistolæ: interim Diaconus procedit ad medium altaris, crucem de eo reverenter accipit & descendens à cornu Epistolæ eam Sacerdoti stanti in posteriori parte anguli altaris: tradit. Tum accepta cruce Celebrans, Ministris post eum stantibus, ille versa facie ad populum à summitate ita ut caput Crucifixi necdum appareat parum discooperit incipiens solus Antiphonam ECCE LIGNUM CRUCIS: ac deinceps in reliquis juvatur in cantu à Ministris usque ad VENITE ADOREMUS. Choro autem cantante Venite Adoremus omnes se prosternunt flectendo utroque genu cum profunda capitis inclinatione. Excepto Celebrante, qui non genuflectit. Cantato Venite adoremus omnes surgunt. Deinde procedit ad anteriorem partem anguli ejusdem cornu Epistola, & discooperiens brachium dextrum & caput crucis elevansque eam, crucem & vocem paulisper altius quam primo incipit ECCE LIGNUM ut supra. Deinde Sacerdos procedit ad medium altaris & discooperiens crucem totaliter & elevans eam, simul & vocem, tertio altius incipit ECCE LIGNUM, &c.

Postea Sacerdos solus portat crucem ambabus manibus ad locum ante altare preparatum & genuflexus ibidem eam locat, sed sine osculo: cruce aptata surgit & cum Ministris omnibus vadit ad latus Epistolæ: ubi depositis calceamentis, in quo juvatur ab Acolythis, uti & Diaconus & Subdiaconus accedit solus ad adorandam crucem, & ter genua flectens antequam eam deosculetur: facta tertia genuflexione inclinat se, & primo

primo osculatur caput sive spineam coronam , 2do vulnus laterale, deinde manum dextram, postea sinistram, ultimo pedes : *hoc facto revertitur & accipit calceamenta & casulam* , Celebrantem immediate sequuntur Prælati si adsint : alioquin Ministri altaris , Diaconus & Subdiaconus singulatim, *deinde alij Clerici & Laici bini & bini, ter genibus flexis* , discalceati & manibus ante pectus junctis ut dictum est. Ut vero sit omnium uniformis actio ex utroq; choro descendat unus : postquam descenderunt, in medio choro simul genuflectunt. 2da vice dum circiter sunt medii inter locum primæ genuflexionis & crucem. Pro 3tia vice ante imaginem Crucifixi , Senior primo se prosternit & osculatur crucem modo quo supra dictum , deinde Junior quo facto simul surgunt & absque alia reverentia junctis manibus ante pectus revertuntur ad loca sua.

Dum sit adoratio crucis cantantur impropria & alia qua sequuntur , vel omnia, vel pars eorum , prout multitudo adorantium vel paucitas requirit. Sacerdos interim dum durat adoratio , poterit sedere vel in cornu Epistolæ stare & legere impropria.

Circa finem adorationis accenduntur candelæ super altare item illæ quæ super credentiam habentur pro Acolythis. Et Diaconus accipiens de credentia bursam corporalium extendit corporale more solito , & juxta illud ponit purificatorium & transfert Missale cum cussino ad cornu Evangelii, &c. Finita adoratione crucem, facta prius illi genuflectione; hoc enim triduo cruci ab omnibus genuflectitur, excepto Officiatore : ex Cærem, Episc. reverenter accipit, & ambabus manibus reportat ad altare , Ceroferariis interea temporis tapetem removementibus.

Postea ordinatur processio ad locum, ubi prius Sacramentum repositum fuerat, præcedit Subdiaconus, alius paratus uti Subdiaconus officii, excepto tamen manipulo, *cum cruce processionali discooperta, inter duas Acolythis deferentes candelabra cum cereis accensis* : duo Acolythis Subdiaconum præcedunt sine incenso in thuribulis, & Clerus per ordinem , ultimus Sacerdos, &c.

Cum per ventum fuerit ad locum Sacramenti, accenduntur intorticia, sive candelæ, quæ circa finem adorationis in choro distributæ, & non ex-

tinguuntur, nisi post sumptionem Sacramenti: candelæ autem in altari ardent usque ad Vesperas inclusivè.

Et Sacerdos genuflectit ante Sacramentum, & cum eo omnes. Orat aliquantulum Diaconus interim aperit capsulam. Non solum pro hac die, sed pro omni expositione Venerabilis Sacramenti. NB. Interim: aperta enim capsula vel sacrario non debet ulterius privata oratione Sacerdos sacrarum actionum seriem inerrumpere, ut ex dicto interim & contextu hujus Rubricæ satis patet. Postea Sacerdos surgens. Hoc postea indicat, quod Sacerdos non mox ut ad altare venit à genuflectione surgat, sed postquam capsula, in qua Sacramentum reconditum aperta fuit, & Diaconus prævia genuflexione descendit. Sacerdos surgens, absque benedictione imponit incensum in duobus thuribulis, Diacono naviculam ministrante sine osculis: & genuflexus incensat Sacramentum, & statim imponitur ejus humeris velum album per Subdiaconum, tunc Diaconus absque prævia genuflexione, extrahens calicem cum Sacramento de capsula, dat ad manus Sacerdotis, stantis, & tegit extremitatibus veli, quod humeros illius circumdat. Tum Sacerdos se vertit ad populum, & cantores intonant Hymnum VEXILLA REGIS PRODEUNT, & absolutis tribus versibus, quia hi versus breviores sunt, hesternis in PANGUE LINGUA, & absque benedictione datâ procedunt ordine quo venerunt.

Cum venerit Sacerdos ad altare, chorus flectit in plano, & Hymnum prosequitur usque ad finem, deinde ascendit ad stalla: & Acolythi deponunt candelabra super credentiam. Sacerdos verò pergit in cæremoniis hic præscriptis: posito super illud, altare, calice, hoc est, ut pridie, cum ministerio Diaconi, nam Diaconus in suppedaneo altaris genuflexus accipit calicem de manu Sacerdotis stantis, & surgens deponit super altare: Sacerdos tradito calice in medio lateraliter descendit, & genuflectit in suppedaneo, Diaconus reposito calice, genuflectit, & descendit ad 2dum gradum, ubi iterum genuflectit, quoniam Sacerdos genuflexus rursus incensat: Si vero incensum in thuribulum imponendum foret, specificata hic genuflexio tam Sacerdotis, quam Diaconi differenda foret usque dum incensum positum.

Et accedens absque nova genuflexione, deponit hostiam, amoto prius
per

per Diaconum parvo velo à calice, quod per Cerofetarium portatur ad credentiam, ex calice super patenam. In hac depositione Sacerdos advertat, ne ullo modo hostiam tangat, si tamen tetigerit, digitos in vase ad hoc deputato abluat; quam Diaconus tenet & accipiens patenam de manu Diaconi hostiam sacram ponit super corporale nihil dicens, neque signum crucis, ut alias, faciens cum patena aut calice, patenam non subtus, sed super corporale ob reverentiam sacrarum specierum patenæ forsan adhærentium collocat.

Interim Diaconus hostia super corporale posita accipit calicem, quem sinistra tenet extra corporale ad nodum ejus, imponit vinum in calicem absque absterfione calicis ante & post infusionem, & Subdiaconus aquam, quam Sacerdos non benedicit, nec dicit super eam orationem consuetam, sed accipiens calicem à Diacono, qui nec illum, nec manum Celebrantis osculatur, ponit super altare nihil dicens & Diaconus illum cooperit palla, & Subdiaconus facta genuflexione in loco unde recedit, redit ad sinistram Celebrantis: qui post depositam sacram hostiam cum iisdem Cæremoniis, à sinistris Sacerdotis, venerat ad ejus dextram seu cornu Epistolæ.

Deinde Sacerdos ministrante Diacono, ponit incensum in thuribulo absque benedictione, & incensat oblata, absque prævia genuflexione, & altare more solito, genuflectens ante & post, & quodcumque transit ante Sacramentum vel accedit aut recedit à medio altaris: ipse autem Sacerdos postea non incensatur, postea aliquantulum extra altare in cornu Epistolæ lavat manus nihil dicens. Omnino extra altare descendens, facie ad populum versa ut docet GAVANT. cavendum verò ne descendendo terga vertat Sacramento. Deinde in medio altaris inclinatus, prævia genuflexione dum revertitur ad medium, junctis manibus dicit IN SPIRITU HUMILITATIS.

Deinde versus ad populum in cornu Evangelij prævia genuflexione. Quia recedit à medio dicit more solito ORATE FRATRES, & per eandem viam revertitur & genuflectit, quia accedit ad medium.

Celebrans facta reverentia usq; ad terram supponit patenam Sacramento, quod in dextra accipiens elevat, ut videri possit à populo, non elevatur

M

patena,

patena, quam tenet manu sinistra posita super altare, sola vero dextra elevat Sacramentum quod non incensatur, datur tamen ad elevationem signum, ut populus debite adoret, & statim supra calicem dividit non reponens prius in corporali, in tres partes. Diaconus cooperit & discooperit calicem. *Quarum ultimam mittit in calicem more solito, tamen sine signo crucis: quod decrevit S. Rit. Congreg. die 28 Augusti 1627. & licet hic dicatur more solito: tamen hoc verbum tantum cadit super ea, quæ hic secundum morem solitum expressa sunt, & non super ea, quæ etsi more solito in aliis Missis fiant, hic tamen non exprimuntur: unde docet GAVANTUS quidquid de consueta Missa hoc loco omittitur, prorsus omittendum esse. PAX DOMINI non dicitur, nec AGNUS DEI nec pacis osculum datur: sed postquam particulam sacræ hostiæ, misit in calicem, genuflectit: & prætermissis duabus primis Orationibus dicit tantum sequentem: PERCEPTIO CORPORIS TUI, &c.*

Tum genuflectit & accipit patenam cum corpore Christi: duas etenim partes hostiæ posuit super patenam ut in aliis Missis. Et maxima humilitate & reverentia dicit: PANEM CÆLESTEM, &c. dicit DOMINE NON SUM DIGNUS, & reliqua facit ut de sumptione Corporis Domini Missale præscribit.

Deinde omissis omnibus, quæ dici solent ante sumptionem sanguinis, Diacono calicem discooperiente & cum Celebrante genuflectente: immediate particulam hostiæ cum vino reverenter sumit de calice, cum quo se non signat. Præmissa collectione ex corporali, & absterfione particularum ex patena, ut in Missa, & more solito facta ablutio non calicis, sed digitorum duntaxat in calice, & sumpta hac unica purificatione in medio altaris inclinatus junctis manibus dicit: QUOD ORE SUMPsimus DOMINE, &c. & tunc extinguuntur intorticia, seu candelæ Fratrum ut supra dictum est.

Et Subdiaconus plicato corporali & in bursam reposito, reportat calicem ad credentiam; adeoque Sacerdos tantisper in altari expectet, Diaconus claudit librum à parte Evangelii, ad quam se retraxit dum Sacerdos incipit orationem: PERCEPTIO CORPORIS, &c. Subdiacono

diacono ad dextram Celebrantis se sistente, ut ampullas pro ablutione ministraret.

Non dicitur CORPUS TUUM DOMINE, nec POST COMMUNIO, &c. sed facta reverentia altari Sacerdos cum Ministris discedit, eo modo quo venerat, adeoque Ceroferarii relictis in credentia candelabris procedunt manibus junctis ad Sacristiam, & dicuntur Vesperæ sine cantu, & denudatur altare, ab Acolyho.

Appendix Ima.

De Expositione Venerabilis Sacramenti.

Desideratur hic Titulus in Rubricis, unde ex Officio Feriæ 5. in Cœna Domini, & Feriæ 6. in Parasceve, scriptores plerumque desumunt ritum in præsentibus observandum, potissimum verò quod hic considerandum venit, sunt genuflexiones, in quibus magna notatur difformitas, ad quas uniformiter regulandas operæ pretium videtur, præmittere quasdam generales regulas, quas Rubrica vel in terminis habet vel ex iis colliguntur & inferuntur, quibus se omnes conformabunt donec Sacra Rit. Cong. aliud forsan declaraverit.

Ima. Sacerdos autem genuflectit, quodcumque accedit vel recedit à medio altaris, vel transit ante Sacramentum. Ita habet Rubrica in Officio Feriæ V. in Cœna Domini. Circa hanc Rubricam nota verbum SACERDOS, propter regulam sequentem.

2da. Diaconus & Subdiaconus ad altare in quo expositum est Sacramentum Sacerdoti à latere assistentes, & transeuntes ab uno ad aliud ejus latus non flectunt in medio, sed tantum in latere à quo recedunt. Colligitur ex Rubricis Parte 2da, tit. 8. 9. & 10. ubi post consecrationem Diacono transeunti de uno latere ad aliud præscribitur genuflexio in loco, à quo recedit, non in medio nec in latere ad quod accedit, & ratio videtur: quod alioquin genuflexiones inconvenienter multiplicarentur.

3tia. In una eademque sacrarum actionum serie, ut in Missa, aut Venerabilis Sacramenti expositione vel repositione, post genuflexionem factam, non iterum eidem flectitur, nisi inter primam & 2dam genuflexionem intercesserit aliqua sacra actio. Ratio est, quia ubi vis in Rubrica inter unam & aliam genuflexionem, quæ Sacramento fit, præscribitur aliqua sacra actio media. Dixi primo in eadem sacrarum actionum serie: si enim exponens Venerabile Sacramentum, deinde ibidem celebraturus sit, hic, postquam Sacramentum data benedictione in suppedaneo genuflexus incensavit, iterum in primo altaris gradu antequam Missam incipiat, utroque genu flectit, quia Missa est nova sacrarum actionum series distincta ab expositione Venerabilis Sacramenti. Dixi 2do, post genuflexionem Sacramento factam, potest etenim contingere, quod immediate post genuflexionem iterum flectendum ob alias causas, v. g. Sacerdos quædam legit in Symbolo, aut alias, ad quæ, dum ea legit, flectit, iterumque mox flectendum dum eadem cantantur in choro, item Diaconus genuflexus legit *MUNDA COR MEUM*, & à genuflexione surgens, mox iterum genuflexus à Celebrante benedictionem petit, &c.

4ta. Sacerdos quotiescunque Sacramentum contrectabit, & immediatè postquam contrectavit, semper genuflectit. Ita ex Rubricis de Missa post consecrationem: & Officio Feriæ 5, in Cœna Domini, & Feriæ 6tæ Parasceves, satis colligitur.

Advertendum tamen si ante & post contrectationem Sacramenti illud genuflexus incensat, quod tum per illam incensationem Sacramentum adoret, nec alia genuflexio præmitti, aut incensationem immediate subsequi debet. His præ notatis.

1. Sacerdos expositurus Venerabile Sacramentum, & Ministri venientes ad altare, Thuriferario sistente se in medio Presbyterii post Officiatorem omnes genuflectunt in primo altaris gradu, Thuriferarius in loco suo. Surgit Diaconus aliis manentibus genuflexis, ascendit ad altare & absque prævia genuflexione, quia immediatè à genuflexione surrexit, aperit tabernaculum, & debito loco Remonstrantiam collocat. *Interim Sacerdos paululum orat*, ut in Officio Parasceves dictum

ctum

ctum est. Aperto tabernaculo & Remonstrantia debite collocata, Diaconus flectit, & descendit ad planum, nec ibidem iterum flectit ob rationem datam, sed mox Officiatori ministrat thus, quod Officiator surgens & stans ponit in thuribulum, pro quo notandum generaliter, quod si incensandum sit solum Sacramentum nunquam benedicatur thus, neque Acolythus aut Diaconus exhibens cochlear aut thuribulum, osculetur cochlear, thuribulum aut manum Officiatoris, nam loquitur Carem. Episc. l. 2. cap. 33. absque osculis cochlearis & manus incensum ministrant.

2. Imposito incenso Sacerdos & Diaconus ascendunt Sacerdos ad 2dum, vel 3tium (pro ut plures sunt) altaris gradum & flectit super suppedaneum, Diacono flectente in gradu ante suppedaneum; & incensat Sacramentum: facta incensatione Diaconus adhuc genuflexus recipit thuribulum, illudque reddit Acolytho, & absque novagenuflexione accipit Sacramentum, quo accepto surgit Sacerdos, nec ipse denuo flectit, sed Venerabile accipit de manibus Diaconi. Tunc, & non ante, Cantores, qui semper erunt superpelliceis induti, etsi solum foret semiduplex, in medio genuflexi intonant Hymnum. Omnes genuflexi benedicuntur, dum Cantores incipiunt, tunc qui sunt in choro osculantur terram, & se erigentes prosequuntur. Cantores postquam initium Versus ab iis decantatum humeros inclinant; sub ipsa benedictione omnes genuflexi humeros inclinant, sed Versu absoluto, exceptis ministris paratis, omnes osculantur terram.

3. Sacerdos data benedictione non perficit circulum, sed in loco in quo accepit, reddit Diacono, qui recepturus Venerabile non genuflectit, quoniam immediatè à genuflexione surgit: sed Sacerdos circulum perficiet, dum absque ministerio Diaconi dat benedictionem.

4. Sacerdos reddito Sacramento, statim lateraliter, manens tamen in medio, descendit ad gradum ante suppedaneum & super suppedaneum genuflexus, à Diacono, qui post Remonstrantiam repositam, genuflectit, & descendit ad gradum 2dum; thuribulum accipit: dato thuribulo mox Diaconus flectit, & facta ante & post profunda humerorum inclinatione, quod semper observandum quando Venerabile

bile incensat. Hæ & non plures genuflexiones colliguntur ex Rubricis, & quæ dicta sunt de expositione, eadem observanda sunt in repositione. Si expositioni subjungitur sacrum post incensationem Sacerdos & Diaconus descendunt, & à genuflexione, ut infra dicitur Missam incipiunt.

5. Sine Acolytha, duobus Ceroferariis, Cantoribus superpelliceis indutis, & aliis ad minus duobus, dum fieri potest cum intorticeis nunquam exponetur Sacramentum.

6. Quod si Sacramentum extra divinum Officium aut Missæ sacrificium, maneat patenter expositum, duo ante illud superpelliceis induti genuflexi semper orabunt, id si in parvis Conventibus quandoque fieri non posset, ea tamen semper adhibenda cautela, ut aliqui adsint, qui devotè adorent, alioquin Sacramentum non relinquetur expositum.

7. Sub ipsa benedictione Thuriferarius Sacramentum continuo incensabit. Ex dictis facile colligitur, quid facere debeat Sacerdos, dum solus absque Diacono est Sacramentum expositurus.

8. Secundum varietatem temporis versus cantandus variari potest: in Nativitate Domini, festis B. M. V. eorumque Octavis *Memento rerum Conditor*. In Epiphania, *Ibant Magi*. In Paschate, *O vera cæli victima*. In Ascensione Domini, *Te cogat indulgentia*. In Pentecoste, *Accende lumen sensibus*. In festo sanctissimæ Trinitatis, *O quam suavis est*. In festo Corporis Christi, *Tantum ergo*. Qui Versus ordinariè per annum cantatur, in festo Circumcisionis si Venerabile exponendum, & in festo sanctissimi Nominis JESU: *Jesu dulcis memoria*. In processione cum Venerabili Sacramento, *O sacrum Convivium*. In impositione canitur ordinariè ultimus Versus Hymni illius de quo Versus sumptus est in expositione; si Versus ille non sit desumptus ex aliquo Hymno, tunc cantetur *Genitori*, vel ut fit in multis locis, *Defensor noster aspice*.

Ap-

Appendix 2da.

De solempni Missa in Altari, in quo expositum est Sacramentum.

1. **I**N accessu Officiator cum Ministris genuflectit utroque genu in infimo altaris gradu, cum humerorum inclinatione, quod semper observandum, quoties primò acceditur ad altare vel ab eo receditur, in quo est Sacramentum expositum. Si non sit expositum, sed exponendum, observanda ea quæ de expositione dicta sunt. Facta hac reverentia absque alia, postquam à genuflexione surrexit, incipit Confessionem.

2. Facta Confessione cum Ministris ascendit ad altare, genuflectit, deinde Celebrans dicit *ORAMUS TE DOMINE*, &c. ut alias post osculum altaris non flectit: sed more solito imponit & benedicit incensum. Ita Cæremoniale Episc. eo quod præter Sacramentum thurificetur Celebrans & altare. In Missis privatis post altaris osculum genuflectit, quia à medio recessurus.

3. Post benedictionem thuris, Celebrans sine genuflexione prævia, lateraliter in medio manens, nam etsi tergum, nullibi tamen latus Sacramento vertere, Rubricæ prohibent, descendit ad gradum ante suppedaneum ut commodius incensare possit, & super illud genuflexus accepto thuribulo incensat ter Venerabile Sacramentum inclinans humeros ante incensationem; humerorum autem inclinatio, quæ ordinariè fit post incensationem, hic, quia incensaturus est Reliquias, decentius & convenientius ad Rubricas differtur, usque dum ascendit: & tunc, facta ei, Sacramento, reverentia, per humerosum inclinationem, primum incensat Reliquias, quæ à dexteris sunt, & iterum facta reverentia incensat eas quæ sunt à parte Epistolæ, quibus incensatis prosequitur more solito, prius genuflectendo secundum citatam Rubri-

Rubicam, *Sacerdos autem genuflectit, quodcumque accedit vel recedit à medio altaris vel transit ante Sacramentum.*

4. Cum incensandus est Celebrans, reddito thuribulo in cornu Epistolæ ut mos est, descendit, & sistit se apud idem cornu, facie versa ad populum, advertens ne dum movet se, terga vertat Sacramento, & ibi à Diacono e contra stante in plano Capellæ incensatur, quod etiam observandum in altera incensatione ad Offertorium; & ibidem lavabit manus, eadem enim est ratio excundi extra altare tam pro incensatione, quam pro ablutione manuum Celebrantis: & utrumque servatur in urbe; omnia sunt verba GAVANTI. In Missis privatis non est necesse quod extra altare descendat.

5. Ante incensationem oblatores non genuflectit, sed illis more solito incensatis sine prævia genuflexione descendit, & omnia facit ut in priori incensatione dictum est. Diaconus tunc non movet à medio calicem, quia nullum est periculum effusionis.

6. Dum dicit DOMINUS VOBISCUM vel ORATE FRATRES, non perficit circulum, sed ante & post genuflectit, quia totaliter recedit à medio, & iterum ad medium redit, mediatque inter primam & 2dam genuflexionem sacra actio, salutatio scilicet populi: & habetur in Officio Parasceves. Idem fit, dum dicitur Ite MISSA EST. In benedictione populo danda, dicto OMNIPOTENS DEUS, genuflectit, & à medio recedens benedicit, non perficit circulum, nec redit ad medium, sed in eodem latere, ita ut tergum non vertat Sacramento, mox conversus dicit DOMINUS VOBISCUM, non signat altare sed tantum se ipsum, si legat ex libro, illum signat. Evangelium S. Joannis legitur more solito, & ad ET VERBUM CARO FACTUM EST, flectit versus cornu Evangelii, nulla etenim in Officio Feriæ V. in Cœna Domini fit exceptio ab hac Rubrica Part. 2. tit. 12. n. 1. *Cum dicit ET VERBUM CARO FACTUM EST, genuflectit versus cornu Evangelij.*

7. Si post Missam reponendum sit Sacramentum aut danda benedictio: Sacerdos finito Evangelio reversus ad medium genuflectit, ibique in medio stans imponit incensum absque benedictione; deinde descendit, & omnia facit, ut dictum est. Post ultimam incensationem

nem

nem manet in suppedaneo genuflexus, usque dum Diaconus Sacramentum reposuit, qui, deinde cum Sacerdote descendit, reliquis omnibus manentibus adhuc genuflexis, & cum venerint ante infimum altaris gradum ad altare conversi, genuflectunt utroque genu, ut aliis adhuc utroque genu flectentibus se accomodent, & absque humerorum inclinatione; si vero Sacramentum relinqueretur expositum, post humerorum inclinationem surgentes, revertuntur ad Sacristiam.

TITULUS VI.

De Missa et aliis in Sabbatho Sancto.

1. **H**ora competenti cooperiuntur altaria: convenit majus altare vestiti duplici pallio violaceo nimirum super album, ita ut circa finem Litaniarum cito removeri possit violaceum. Et dicuntur hora candelis altaris extinctis usque ad principium Missæ interim, dum parvæ horæ leguntur, excutitur ignis de lapide foris Ecclesiam, & ex eo accenduntur carbones id fit per Fratrem Dispensatorem, antequam Officiator cum Ministris accedat.

2. *Dicta* grana Officiat. cū Ministr. (in par. viol. absq; manip.) & Clero proces. vadit ad ben. ignem: præced. 3 Acol. unº defert pelviculã cum 5 granis incensi, alter thurib. sine igne: 3tiº aquã bened. (qui in reditu vadit propè Diac. cum candela de igne bened. accensa) seq. Subdiac. cum †: hanc Clerus, post hunc Officiator cum Diacono à sinistris qui accedens ante portam Ecclesie, si commodè potest, vel in ipso aditu Ecclesie benedicit novum ignem, antiquo prius per totam Ecclesiam extincto, dicit DOMINUS VOBISCUM, &c. ut in Missali præscribitur.

3. Deinde benedicit quinque grana incensi ponenda in cereo dicens absolute, sine prævio OREMUS: hanc orationem VENIAT QUÆSUMUS: dum benedicit grana incensi Acolythus assumens de carbonibus benedictis ponit in thuribulo, & finita oratione prædicta Sacerdos de navicula à Diacono de more & cum osculis ministrato cochleari ponit incensum in thuribulo benedicens

nedicens illud more solito, &c. Interim omnia luminaria Ecclesie extinguuntur, ut de igne benedicto postmodum accendantur.

4. Tum Diaconus adjuvante aliquo Acolytho non occupato, depositis super mensam ad hoc paratam omnibus paramentis violaceis, indutus dalmatica, manipulo & stola albi coloris accipit arundinem cum tribus candelis, & ordinatur processio: praecedit Thuriferarius cum Acolytho deferente in vase quinque grana incensi, sequitur Subdiaconus indutus violaceis cum cruce & Clerus per ordinem, deinde Diaconus cum arundine, ad cuius sinistram vadit Acolythus cum candela accensa de novo igne, post eum Celebrans.

5. Cum Diaconus ingressus est Ecclesiam inclinat arundinem sed non antequam Celebrans etiam ingressus sit, ut hic quoque flectat in Ecclesia, & Acolythus deferens candelam accensam de novo igne, accendit unam ex illis tribus candelis, &c. Tertio procedit ante altare, ubi accenditur tertia candela & rursus genuflexus ut prius adhuc altius dicit LUMEN CHRISTI, haec ita ordinentur, ut pro tertia vice Subdiaconus medius inter Acolythum ferentem quinque grana & Thuriferarium, stet ante primum altaris gradum, et sic per ordinem.

6. Deinde Celebrans ascendit ad altare in cornu Epistolae, & Diaconus dat arundinem uni Acolytho, illi scilicet, qui candelam detulit, quam propterea deponit, & accipiens librum ante praeparatum in credentia cum aliis requisitis ad Missam, petit à Celebrante benedictionem, ut sit ad Evangelium Sacerdote dicente DOMINUS SIT, &c. sed Diaconus non praemittit MUNDA COR MEUM, osculatur tamen manum Celebrantis post datam ab eo benedictionem.

7. Postea vadit ad pulpitum vestitum veste alba, collocatum in loco ubi cantari solet Evangelium, & ponit super eo librum & incensat, non signat librum neque se ipsum. A dextris Diaconi stent Subdiaconus cum cruce & Thuriferarius, à sinistris Diaconi duo Acolythi, ille qui tenet arundinem, & alius tenens in vase quinque grana incensi benedicti figenda in cereo, oēs vertunt faciem ad se invicem, prout faciunt dum cantatur Evangelium, sic ut Subdiac. stet à dextris Thuriferarii, & qui tenet arundinem à sinistris alterius Acolythi tenentis vas cum granis. His ita dispositis Thuriferarius tradit thurib. Diacono ut librum incenset: tunc

surgentibus omnibus & stantibus ut sit ad Evangelium, manibus junctis, Diaconus cantat EXULTET. Dum infigenda quinque grana incensi benedicti, primum in superiori, alterum in medio, tertium in inferiori loco, quartum in dextra cerei, quintum in sinistra per modum crucis infigit.

8. Quo facto revertitur ad pulpitem, & post illa verba RUTILANS IGNIS ACCENDIT, Diaconus accendit cereum cum una ex tribus candelis, & non cum alia, ut quidam volunt, in arundine positis. Postmodum profequitur cantum, & iis verbis, APIS MATER EDUXIT, decantatis, accenduntur lampades, illa quæ est in choro ab ipso Diacono, nisi chorus esset retro summum altare, si aliæ accendendæ, fiat ab aliis, idque sumpto lumine à cereo ipso vel à candelis arundinis. In fine benedictionis, si sedes Papalis, Episcopalis, vel Imperatoria vacaverit, omititur, quod vacat.

9. Circa finem benedictionis Thuriferarius vadit ad Sacristiam delaturus paramenta, quæ sunt à Celebrante & Diacono assumenda: completa benedictione cerei Diaconus primo claudit librum, & in cornu Evangelii, depositis albis, quæ unus Ceroferariorum accipit, sumit violacea paramenta, & vadit ad Celebrantem in cornu Epistolæ, ubi deposito pluviæ, adjuvante Thuriferario, sumit manipulum & casulam violacei coloris. Postea leguntur Prophetiæ. Circa quas observandum, si legatur FLECTAMUS GENIA, Lector ibi, ubi legit, flectat, nec inde recedat, nisi dicto LEVATE.

10. Vbi non est fons baptismalis, finita ultima Prophetia cum sua oratione, Celebrans casulam deponit, & Diaconus & Subdiaconus dalmaticas, & Celebrans cum Ministris ante altare procumbit suppositis eorum capitibus cussinis, Ceroferarii, & Thuriferarius etiam cum Celebrante procumbunt. Et alijs omnibus qui sunt de choro, genuflexis cantantur Litanie in medio chori à duobus Cantoribus utroque choro idem simul respondente: cum autem per ventum fuerit ad Versum PECCATORES, &c. Sacerdos & Ministri surgunt & accedentes ad Sacristiam induuntur paramentis albicoloris: & interim ab Acolyto accenduntur luminaria in altari, & removetur pallium violaceum. In fine Litaniarum quando à Choro dictum

dictum est CHRISTE EXAUDI NOS : Cantores superpelliceis, etiam sub Litanis, induti solemniter incipiunt KYRIE ELEISON.

Facta confessione & incensatione Sacerdos in cornu Epistolæ dicit cum Ministris KYRIE ELEISON uti in aliis Missis.

Finitis à choro *Kyrie* solemn. incipit *Gloria* : luditur organo & pulsantur campanæ quæ post eundem Hymnum à Feria 5ta cessaverunt, sed adverte ne majores campanæ pulsentur, antequam signum datum sit in Cathedrali seu Matrice Ecclesia : ex Decreto Concilii Lateranensis Sess. 11. sub Leone X. & ex sac. rit. Congreg. die 21 Martij 1609. & ea tantum isto casu pulsabuntur, quæ sunt intra parietes Ecclesiæ : dato deinde signo à Cathedrali vel Matrice, dabitur etiam, licet dentur longe post GLORIA IN EXCELSIS, solemne signum ab omnibus aliis Ecclesiis cum campanis majoribus.

12. *Finita Epistola* Subdiaconus osculatur manum Celebrantis, & hic solemniter incipit ALLELUJA, ad quod omnes stant. *Ad Evangelium* quod post Tractum & Alleluja à Celebrante legitur in cornu Evangelii ut in aliis Missis, non portantur luminaria sed incensum tantum prius benedictum.

Petit à Diacono benedictio & alia sunt de more non dicitur CREDO, sed finito Evangelio Sacerdos postquam librum osculatus & incensatus est dicit DOMINUS VOBISCUM, &c. ut in Rubrica : Subdiaconus defert ad altare unà cum calice bursam.

13. *Post sumptionem Sacramenti pro Vesperis in choro* primus Cantor digniori in choro offert incipiendum *Alleluja*, deinde Cantores intonant LAUDATE DOMINUM OMNES GENTES, &c. interim Ministri altaris omnia sua absolvant, quæ solent in Missis aliis observari : postquam in choro repetitum fuit ALLELUJA : statim Celebrans in cantu incipit Antiphonam ad MAGNIFICAT & prosequitur chorus, deinde à Cantoribus inchoatur MAGNIFICAT, incensatur altare, ut alias in Vesperis, retinet tamen casulam.

14. Quoad cereum Paschalem censuit sacra rituum Congregatio, 19 Maji 1607. regulariter accendi debere ad Missas & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in albis, & Dominicis usque ad Ascen-

Ascensionem. Ubi Rubrica habet : *Dicto Evangelio extinguatur cereus Paschalis nec ulterius accendatur.* Retinenda tamen Provinciæ consuetudo, juxta quam semper accenditur sub sacro Conventuali.

TITULUS VII.

De festo Purificationis B. Mariæ Virginis.

1. **S**i hoc festum venerit in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel quinquagesimæ, fit tantum candelarum benedictio, distributio & processio & dicitur Missa de Dominica, nisi Ecclesia dicata sit in honorem B. Virginis, de qua eo casu erit Missa : idque probabiliter, etsi non sit dicata titulo Purificationis, eritque tunc Missa discordans Officio ; fit tamen Commemoratio Dominicæ : de qua si Missa cantanda, non tenentur candelæ accensæ nec ad elevationem nec ad Evangelium. Circa cereorum benedictionem, quæ notanda sunt, vide in benedictione palmarum.

2. Advertendum tamen, *rami tenentur in manibus dum cantatur Passio & Evangelium tantum* : ita proprium Dominicæ in Palmis. Candelæ verò in festo Purificationis *tenentur in manibus accensæ dum legitur Evangelium & iterum ad elevationem Sacramenti usque ad Communionem.* Ut igitur chorus Rubricam hanc observet, hac die sub sacro post elevationem non erit orandum in cruce, sed standum cum candelis accensis. A Ministris autem non tenentur candelæ in Missa, à Celebrante vero ad Evangelium tantum. Cantanda in processione vide in Cantorali Coloniensi.

3. Quod etsi candelæ accensæ distribuendæ sint, juxta Ord. Rom. dicit tamen GAVANT, tolerari, ut accendantur tantum initio processionis, ob longiorem distributionem aut aliam justam causam.

TITULUS VIII.

De Communi et Missis votivis in fine Missalis.

1. **C**ommunes Missæ deserviunt, tum celebrandis Sanctorum aliquorum, quæ habentur in Calendario, & nihil habent proprium, vel non habent omnia, tum celebrandis eorum festivitibus, qui extra Calendarium occurrunt in pluribus locis, præsertim vero Patronis locorum & titularibus Ecclesiarum.
2. Ad festum Patroni loci, tenentur etiam Regulares ejusdem loci, non autem ad Octavam celebrandam ex Decreto S. rit. Congreg. ad quod notandum: si occurrant duorum vel plurium Sanctorum festa, quorum unum est festum Patroni, & nihil de aliis v. g. Paderbornæ titulus Ecclesiæ Parochialis est S. Pancratius, de quo faciendum est Officium. In hoc & similibus casibus curandum est, ut Missa congruat festo, & deficientibus propriis aut iis non convenientibus, recurrendum est ad commune Sanctorum, unde in allegato casu orationes & Versus ad primum ALLELUJA ex communi desumi debent: unde etiam tota Missa sumi posset; festum verò Sociorum transferendum est; quod dum postmodum celebratur sub ritu semiduplici, Missa quæ habetur 12. Maji retinenda est, omisso solo nomine Pancratii: si contingat transferri post tempus Paschale, ratione temporis mutanda mutari debent. Si autem plures isti Sancti sint in Calendario sub ritu simplici: tunc de Socio nihil fit, nec illius festum transfertur.
3. Quando occurrit Missa votiva dicenda, & in Proprio aliquid deest ratione temporis, puta Tractus, vel Versus cum Alleluja tempore Paschali, illa sumi poterunt ex communi pro ratione temporis Paschalis vel post Septuagesimam. Si in feriis Adventus in quibus post Graduale omittitur Alleluja, dicantur Missæ votivæ, in illis dicitur Alleluja, non enim sunt Missæ de tempore. Vide Missam votivam de B.

de B. Virgine ab Adventu ad Nativitatem Domini, in qua reperies Alleluja : omnes enim votivæ institutæ sunt in eodem gradu, nisi in propriis locis aliter notetur.

4. Si infra Octavam Paschæ cantetur votiva pro re gravi, in ea non dicitur Graduale, sed duplex Alleluja ut alias tempore Paschali, in fine tamen ad Ite Missa est, non est dicendum duplex Alleluja.

TITULUS IX.

De Litanis maioribus et minoribus.

L Etâ Horâ summo sacro præmitti solitâ instituitur processio. Cantores superpelliceis induti post repetitam Antiphonam EXURGE Litanias cantare incipiunt. Omnes genuflectunt. Dum cantatur *S. Maria ora pro nobis* omnes surgunt. Officiator aliquas Sanctorum reliquias per Diaconum accipit: velo violaceo sibi à Subdiacono circumposito tegit. Acolythus cum cruce præcedit sine Ceroferariis.

Missâ verò, quoniam in Litanis maioribus occurrit festum S. Marci: feriâ 2dâ Rogationum, festum translationis S. Didaci. Feriâ 4tâ, si festum non occurrat, Missâ de Vigilia: à nobis, qui ad duas Missas conventuales non obligamur, nunquam cantatur de rogationibus, nisi in casu quo feriâ tertiâ Rogationum nullum festum duplex aut semiduplex occurrit.

CÆRE-